Právní propedeutika v pojetí Leopolda Heyrovského

Pavel Maršálek

Univerzita Karlova, Právnická fakulta
Kontaktní e-mail: marsalep@prf.cuni.cz

Legal Propaedeutics in the Concept of Leopold Heyrovský

Abstract:
The paper deals with the contribution of a prominent legal Romanist to the development of legal propaedeutics (introduction to the study of law). This author dedicated the introductory chapter of his textbook on private Roman law to legal propaedeutics. The paper examines how this text has stood up in comparison with the contributions of the author's contemporaries, what has made it of timeless significance and, conversely, what within it has been superseded.

Keywords: legal propaedeutics; introduction to the study of law; private Roman law

Klíčová slova: právní propedeutika; úvod do studia práva; soukromé římské právo

DOI: 10.14712/2464689X.2023.26

I.

Až do napsání Klimentova Úvodu do studia právnického na podkladě historickém[1] na počátku 30. let minulého století suplovaly u nás roli právní propedeutiky úvodní pasáže učebnic římského práva a obecné části učebnic občanského práva. Šlo často o rozsahem nevelké texty, které v některých případech předběhly svou dobu a působí nezvykle moderně, popř. i nadčasově. Ty ostatní minimálně seznamovaly čtenáře velice hutným

[1] KLIMENT, J. *Úvod do studia právnického na podkladě historickém*. Praha: Všehrd, 1932. Toto je druhé, doplněné vydání této studijní pomůcky, která měla: „Umožniti nastávajícím právníkům na samém počátku jejich studia, aby odhadli, co as bude oním jednotným předmětem tohoto studia i jejich budoucího povolání, jakož i aby seznali, s jakých hledisek a v jakých organizačních formách se toto studium bude díti." První vydání je z r. 1931.

způsobem se základy pojmosloví právní vědy, se strukturou práva a byly i úvodem do právní metodologie.

O takový vstup do právní vědy se ve svém kompendiu římského práva Dějiny a systém soukromého práva římského, publikovaném v mnoha vydáních, pokusil i Leopold Heyrovský.[2] Sám se k tomuto záměru dokonce přihlásil: „Jelikož studiem práva římského počíná se teprve právní studium vůbec, jest záhodno, aby v učebnici římského práva před vypsáním jeho samotného byly stručně vyloženy základní pojmy právní vědy vůbec.“[3]

Ve svém příspěvku se budu snažit posoudit, jak tento uznávaný romanista ve svých závěrech obstál zejména ve srovnání s konkurenčními dobovými texty, co z jeho díla má – i při proměnlivosti práva – nadčasový význam a kde naopak byl překonán. Je jasné, že poznání ve všech vědách má tendenci se postupem času rozšiřovat a získávat na kvalitě. Nechci proto klást na L. Heyrovského úplně dnešní nároky, neboť to by byl ahistorický přístup. Kromě toho by to nebylo ani spravedlivé. Vždyť L. Heyrovský nebyl specialistou na výuku právní propedeutiky dnes běžně učené jako zvláštní předmět.[4] Své výklady o základech práva a právní vědy učinil jen jakoby mimochodem. Kritériem hodnocení proto bude hlavně dobový kontext. Pověstnou „laťku“ budou určovat současníci-nespecialisté.

II.

Uvést do práva, traktovat teoretické základy právní vědy lze v podstatě trojím způsobem: s akcenty na normativní, hodnotové nebo sociální aspekty práva. Každý z těchto přístupů zdůrazňuje jiné stránky fungování práva a preferuje tomu odpovídající metody výzkumu práva.[5] Tato orientace přirozeně ovlivňuje to, co je čtenáři nabízeno: zaměření a strukturu výkladu.[6]

Jaký byl přístup L. Heyrovského? Byl převážně právnědogmatický, zároveň se ale inspiroval některými poznatky rodící se právní sociologie. L. Heyrovský v sobě také nezapřel právního historika, tedy svoji profesi. Podívejme se na jeho východiska podrobněji.

---

2 O Heyrovského životě a díle viz SKŘEJPKOVÁ, P. – SOUKUP, L. (eds.). *Antologie české právní vědy*. Praha: Karolinum, 1993, s. 62 a násl. Autorem medailonu je romanista Michal Skřejpek.

3 HEYROVSKÝ, L. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. Praha: J. Otto, 1903, s. 2. Jde o třetí vydání původní příručky Instituce římského práva, a to se změněným názvem (první vydání Institucí vyšlo v Praze 1886–1888, druhé vydání tamtéž 1894). Následovala další vydání: čtvrté v Praze 1910, páté v Praze 1921, šesté z pozůstalosti v Bratislavě 1927 a sedmé tamtéž 1929.

4 Vzpomeňme např. na Úvod do studia práva, vyučovaný na Právnické fakultě Univerzity Karlovy učiteli Katedry právních dovedností. Viz https://www.prf.cuni.cz/magisterske-studium/uvod-do-studia-prava-povinny-predmet-pro-studenty-1-rocniku.

5 Skutečnost, že právo lze nahlížet z různých perspektiv potvrzuje jeho multidimenzionální povahu. K tomu více GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 21 a násl. Normativní aspekty práva zdůrazňuje iuspozitivismus, na hodnotový rozměr práva klade důraz iusnaturalismus a sociální dimenzi práva vyzvedá právněsociologická škola.

6 Ideální je tyto tři základní perspektivy spojit, protože jen tak lze postihnout složitou ontologickou strukturu práva a ukázat právo i v různých kontextech. Bohužel se to zejména ve starších dobách nedařilo. Autoři často vyznávali jen jeden přístup k právu a ostatní přehlíželi nebo se vůči nim vymezovali. Teprve v posledních desetiletích dochází k prolínání různých metodologických pozic a objevují se i nové. Na vzestupu je např. ekonomická analýza práva a postmoderní kriticismus. Blíže viz KUBŮ, L. a kol. *Dějiny právní filozofie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. Dále GÁBRIŠ, T. a kol. *Nedogmatická právna veda*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Též ŠOLTYS, D. *Súčasné podoby právnej filozofie*. Praha: Leges, 2022.

Právnědogmatické zaměření Heyrovského propedeutických úvah dokládá struktura výkladu. L. Heyrovský se zabývá pojmem objektivního práva, jeho vznikem, změnou a rozdělením, následně vyvozováním pravidel z pramenů práva, právní vědou, právem subjektivním a roztříděním práv soukromých.

Právněsociologické inspirace prozrazují hlavně pasáže týkající se objektivního práva. O něm tvrdí, že je spojeno se společenským životem svým účelem: „Účelem práva jest pojistiti podmínky, na nichž závisí bytí a rozvoj státního celku a členů jeho.“[7] Je zřejmé, že právo pokládá za řádový, disciplinační činitel, bez kterého se společnost – vzhledem ke svému charakteru – neobejde. Efektivitu práva zajišťuje vazba na stát, státní donucení, a to přímé i nepřímé. Podle L. Heyrovského však nejen to. Důležité, možná ještě důležitější, než státní donucení je přesvědčení většiny lidí o mravní závaznosti práva, úcta k zákonům, která garantuje jeho dobrovolné zachovávání.[8]

L. Heyrovský, inspirován právněsociologickým přístupem, poukazuje také na spojitost právních norem s ostatními sociálními normami, zejména s mravem (tj. se zvyklostmi a etiketou) a s morálkou. Sepětí těchto norem se podle něj projevovalo i geneticky: v dávných časech spadaly v jedno, teprve postupně se od sebe oddělily. Ve výčtu sociálních norem, který L. Heyrovský nabízí, bohužel chybí normy paraprávní – tedy vnitřní normativní regulace uvnitř veřejné správy a ve veřejnoprávních korporacích.[9] Jako chybné se jeví redukovat donucovací moment u morálních norem jen na tlak svědomí, tj. na donucení vnitřní. Představitelné je i donucení vnější (opovržení, vyobcování komunitou).[10] Za připomenutí stálo, že interakce právních norem s ostatními sociálními normami může právu prospívat i být k tíži, pokud mezi nimi dojde ke kolizi.[11]

Sociologický původ má rovněž myšlenka o závislosti práva na prostředí: „na povaze a vzdělanosti určitého národa…, na náboženských názorech, na vnějších podmínkách životních, na hospodářských a společenských poměrech a zájmech, jakož i na dějinných osudech jeho“. Tím vším ovlivněno, je „právo podrobeno stálé změně a nepřetržitému vývoji dějinnému“.[12] Zde se v Heyrovském ozývá právní historik.

---

7 HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 4.

8 Tamtéž, s. 3 a násl. Dnes se nezřídka píše o důvěře v právo a její potřebě, asi v reakci na krizové jevy v právní regulaci. Viz VEČEŘA, M. Normativní a společenské aspekty důvěry v právo. In: JERMANOVÁ, H. *In memoriam Zdeněk Masopust*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2022, s. 270 a násl.

9 K tomu KOPECKÝ, M. K legislativní úpravě statutárních předpisů profesních komor. In: Žák Krzyžanková, K. a kol. (eds.). *Právo jako multidimenzionální fenomén. Pocta Aleši Gerlochovi k 65. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 298 a násl.

10 Více o morálce a jejím vztahu k právu HARVÁNEK, J. a kol. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 53 a násl.

11 Srov. HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 3 a násl. V Heyrovského časech tato kolize právních a neprávních norem hrozila méně než dnes, a to s ohledem na větší kulturní homogenitu obyvatelstva. Sociální normy vycházely většinou z křesťanských hodnot. Soudobý multikulturní charakter společnosti, násobený migrací, působí střetávání právních a ostatních norem celkem často. Viz SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Praha: Dokořán, 2005.

12 HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 5. Vývoji práva, jeho faktorům a jeho soudobému stavu se věnují VEČEŘA, M. – MACHALOVÁ, T. *Evropeizace práva v právně teoretickém kontextu*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. Podle M. Večeři jsou obecnými faktory vývoje práva společenské podmínky, sociální ideály a individuální a skupinový vliv.

III.

Kombinovat právnědogmatický a právněsociologický přístup nebylo v Heyrovského době nijak vzácné.[13] Dokladem toho může být Hanelova Všeobecná právo- i státověda (Praha, 1909). Ta se pokouší být „zvláštní naukou o právu vůbec" a hlásí se k výzkumu práva metodou empirickou, racionální i srovnávací.[14] Má samozřejmě mnohem větší rozsah než Heyrovského kapitola věnovaná právní propedeutice, takže její výklad je daleko podrobnější – přináší i poznatky, o kterých se L. Heyrovský nemohl ani zmínit nebo je mohl pouze nastínit. Takovou je problematika vzniku práva, jeho působení ve společenských svazcích nebo vývoj právní vědy. Patří sem také podrobné výklady o obecném právu soukromém, jakož i o právu veřejném. Zejména posledně uvedené pasáže, které jsou velice rozsáhlé, zajišťují právnědogmatickému přístupu jednoznačnou převahu.

Podobně je tomu s Tilschovou všeobecnou částí Občanského práva (Praha, několik vydání), která má také nesporně propedeutický význam. Autor pod vlivem právněsociologických nauk zasazuje právo do kontextu ostatních sociálních norem: „Kdekoli je skupina lidí žijících spolu, jsou také jistá pravidla, dle nichž tito lidé navzájem se chovají… Lze souditi, že zachovávání pravidel hoví nějakým zájmům, při nejmenším tomu zájmu, aby vůbec nějaký pořádek byl. K udržení pravidla, jež se již ujalo, stačí velice často pouze zájem nerušeného zvyku." Bez nároku na matematickou přesnost, protože jde v případě práva o „útvar historický a společenský", se autor snaží rozhraničit právní a ostatní sociální normy pomocí dvou rozdílů: „a) Pravidlům právním učiní se zadost vnějším vyhověním, vnější korektností (‚legalitou'). Tímto znakem rozeznávají se od pravidel náboženských a mravních, jež vyžadují i správné vnitřní smýšlení … b) Splnění právních pravidel lze vynutit v pevných formách, jež jsou napřed stanoveny, a mocí, jež zvláště k tomuto účelu jest organizována…".[15] Právo E. Tilsch spojuje se státem, i když uznává, že může vzniknout i v jiných sociálních sdruženích (církevní právo, mezinárodní právo).[16] Velkou pozornost pak věnuje právnímu životu (tedy fakticitě práva) a jeho aktérům: jednotlivcům, obecenstvu, soudcům a právní vědě. Rozhodující část práce se ale zaměřuje na občanskoprávní dogmatiku.

Převaha právní dogmatiky byla naprosto přirozená, to ale nevylučovalo pozoruhodné myšlenky o právu fundované filozoficky, sociologicky nebo obecně právněteoreticky. Příkladem mohou být některé pasáže Úvodu do studia soukromého práva římského I z pera J. Vančury (Praha, 1923): „Dle určení svého jest právo výrazem dobra a slušnosti. … Řád,

---

13 Vyskytovali se i odpůrci tohoto přístupu – např. zakladatel české civilistiky Antonín Randa, který byl právním pozitivistou nedůvěřujícím novým trendům (zvláště právněsociologické škole). Komplexně o něm sborník *Prof. Dr. Antonín Randa*. Praha: Právnická fakulta UK, 2009, zde zvláště studie V. Kindla: Fenomén Randa nebo Randův fenomén? Nepřátelsky se proti právněsociologické škole stavěl normativismus. Podrobněji MARŠÁLEK, P. Česká právní věda před vznikem Československa a po něm. In: *Vznik Československa v roku 1918 a osobnosti právnej vedy*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2018, s. 20–27. Viz https://www.flaw.uniba.sk/veda/konferencie-a-podujatia/bratislavske-pravnicke-forum/zborniky/.

14 HANEL, J. *Všeobecná právo- i státověda*. Praha: J. Otto, 1909, s. 2.

15 TILSCH, E. *Občanské právo. Část všeobecná*. Praha: Všehrd, 1925, s. 7. Recentní právní myšlení řeší otázku role morálních pojmů v právu (vžilo se pro ni označení inkorporační problém). Výsledky debaty o možnosti inkorporace morálních pravidel do práva shrnuje ONDŘEJEK, P. *Koncepce práva jako systému*. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 146 a násl.

16 Srov. se soudobým právním pluralismem, pojímajícím právo často poměrně široce – nejen jako právo státní. Připomínány jsou *lex mercatoria*, *lex digitalis*, *lex sportiva*. Viz Kol. aut. *Aktuálne otázky teórie práva.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 149 a násl.

jenž by byl s tímto základním požadavkem v odporu byl by spíše zlořádem než řádem právním. Jsou jisté hranice, určené samým lidským rozumem a vrozeným citem spravedlnosti, jichž musí dbáti každé právo. Není myslitelným právní řád, jenž by např. schvaloval a snad i přikazoval vraždy, loupeže, nemravné ohavnosti, rušení daného slova, a obsahoval normy příčící se samé přírodě a dobrým mravům. V tomto smyslu lze tedy mluviti i o právu přirozeném (ius naturale) …“ Zároveň autor připomíná relativitu a proměnlivost kulturních ideálů, jejichž výrazem je i právo. Tvrdí, že právo je „schopno vývoje, přizpůsobujíc se novým názorům a potřebám lidstva“.[17]

Co bylo řečeno o díle J. Vančury, platí i o Nástinu přednášek o soukromém právu římském od Miroslava Boháčka. Tento autor v Úvodu k prvnímu svazku podal stručný výklad základů právní komparatistiky. Přiblížil vztah práva a kultury, diferenciaci práva ve dně hlavní právní kultury – kontinentální a angloamerickou, jakož i tři možné cesty vývoje práva: paralelismus, recepci a asimilaci. Hlavní pozornost pak věnoval právní dogmatice.[18]

Základy právní dogmatiky byly v práci L. Heyrovského i v ostatních výše uvedených dílech traktovány poměrně jednotně, protože se navazovalo na pandektistiku, tedy vlastně na tradiční právní nauku.[19]

V díle L. Heyrovského i v ostatních pracích se tak uznávaly jen dvě formy objektivního práva: zákonné a obyčejové. To vyjadřovalo tehdejší stav, ale dnes by to bylo vnímáno jako redukce skutečnosti z důvodu vynechání práva smluvního a precedenčního, popř. i právních principů počítaných někdy (v právu mezinárodním, evropském, eventuálně i ústavním) k pramenům práva. L. Heyrovský i další uvádějí rozdělení objektivního práva podle relevantních hledisek na soukromé a veřejné, obecné a partikulární, pravidelné a nepravidelné, donucovací (kogentní) a doplňovací (dispozitivní).[20]

Právní pravidla obsahují podle L. Heyrovského normy, tj. rozkazy a zákazy. Zde je na místě korekce a doplnění. Právní normy jsou obecně závazná pravidla chování vydávaná státem nebo společenstvím států v příslušné formě a garantovaná státním donucením. Chování mohou adresátu přikazovat, zakazovat, dovolovat či nedovolovat.[21]

---

17 VANČURA, J. *Úvod do studia soukromého práva římského I*. Praha: vlastním nákladem, 1923, s. 3 a násl. Jak je patrné, autor byl stoupencem teze, že právo je, resp. musí být minimem morálky. Také se díval optimisticky na možnost vývoje práva s tím, že právo kopíruje vývoj lidských názorů a potřeb. To nás přivádí k nedávno diskutované koncepci vývoje práva, s níž vystoupil D. Šmihula v knize *Evolúcia práva* (Bratislava: Epos, 2013). Autor se domnívá, že objevil obecnou zákonitost, která utváří dějinný pohyb práva vpřed. Jeho řešení vychází z propojení biologické a sociální evoluce. Rozhodující význam má podle něj mechanismus kolektivní evoluční selekce. Ten zajišťuje, že se vždy prosazuje evolučně výhodný model uspořádání společnosti, tedy to, co je výrazem větší míry konkurenceschopnosti. Toto řešení je ale zatíženo monokauzalitou a ústí v lineární determinismus. Speciálně v právu se často neprosazují nejefektivnější nebo nejvíce konkurenceschopná řešení a o nutnosti nemůže být vůbec řeči. Autorovo stanovisko sázející na vítězství dobra či dokonalosti ve společnosti i v právu (např. altruismu) není schopno vysvětlit výskyt sociálních a právních dysfunkcí nejrůznějšího charakteru, resp. s nimi prakticky nepočítá.

18 BOHÁČEK, M. *Nástin přednášek o soukromém právu římském I*. Praha: vlastním nákladem, 1945, s. 5 a násl. Srov. s knihou KNAPP, V. *Velké právní systémy*. Praha: C. H. Beck, 1996, popř. s příručkou HUNGR, P. *Srovnávací právo*. Ostrava: Key Publishing, 2008.

19 Viz ARNDTS, L. *Učební kniha pandekt*. Praha: nákladem Právnické jednoty v Praze, 1886.

20 HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 5 a násl. Status kontinentální ustálené judikatury a právních zvyklostí je diskutován. Fakticky se dnes uplatňují jako kvazipramen práva. Viz BOBEK, M. – KÜHN, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2013. BRÖSTL, A. – BREICHOVÁ LAPČÁKOVÁ, M. (eds.). *Nové dimenzie metodológie právnej argumentácie*. Praha: Leges, 2021.

21 Tamtéž, s. 4, 16 a násl. K tomu srov. GERLOCH, *op. cit.*, s. 29 a násl.

Teorii subjektivních práv staví L. Heyrovský i ostatní na mocenské koncepci, inspirované římskoprávními přístupy. To je dnes překonáno. Dominuje aletická koncepce pracující s pojmy modální logiky (možnost, nutnost). Nepřesné je tvrzení, že nároky tvoří obsah subjektivního práva. Obsah těchto práv tvoří nějaké chování, v nárok se mění jen některá práva, nikoli všechna. Neakceptovatelná je také redukce veřejných subjektivních práv na povinnosti. Naopak standardní je klasifikace subjektivních práv na soukromá a veřejná, absolutní a relativní a podrobnější rozdělení soukromých práv na majetková (věcná a obligační) a rodinná.[22]

Instruktivní jsou u L. Heyrovského pasáže z metodologie interpretace a aplikace práva, navazující na právnědogmatické rozbory. L. Heyrovský rozeznává dvě výkladové metody: gramatickou a logickou, a v rámci logické odlišuje element systematický, historický, srovnávací a teleologický. Připouští možnost opravného výkladu nevhodné jazykové formulace právního předpisu. Všímá si též různých subjektů, které mohou právo interpretovat. Mezery v právu chce L. Heyrovský při aplikaci zaplňovat analogií, jiné metody neuvádí.[23]

Prakticky orientované pasáže doplňuje výklad o právní vědě. Té L. Heyrovský přiznává roli výkladovou a systematizační. V jejím rámci rozeznává praktickou právní dogmatiku a dále pak právní dějepis, srovnávací právovědu a právní filozofii, jež nehledí k praktickým cílům. Z těchto tří pomocných věd za nejdůležitější pro porozumění právu pokládá právní dějepis. Právního historika v sobě nezapře.[24]

IV.

Obsah právní propedeutiky byl v našem prostředí víceméně stabilizován při výuce ještě před vydáním Klimentova Úvodu do studia právnického na podkladě historickém na počátku 30. let minulého století. Ten byl prvním samostatným zpracováním ve formě studijní příručky. Josef Kliment oproti L. Heyrovskému a dalším přidal jen více historických akcentů (přehled vývoje představ o právu, výklad o proměnách státu, jakož i o právnickém studiu a profesích). Tato koncepce odolala normativistickým pokusům o očistu právní vědy, jejího předmětu, metody i terminologie čili o přehodnocení tradiční právní nauky.[25] I když v r. 1946 vydal František Weyr Úvod do studia právnického, obecným úvodem do

---

22 HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 16 a násl. Blíže o moderním pojetí subjektivního práva viz KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 193 a násl.

23 HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 10 an. Propracovanější a modernější výklad o interpretaci a aplikaci práva je obsažen v KRČMÁŘ, J. *Právo občanské I*. Praha: Všehrd, 1927, s. 45 an. Progresivní je např. Krčmářův postřeh, že „postupem doby vytvoří se působností judikatury a vědy kolem jádra, jímž je zákon, obal rostoucí se stářím zákona" (s. 66). Tento názor je významný pro aplikaci práva, pro otázku, které zdroje by měl soudce při rozhodování zohledňovat. Vyjadřuje dnes převládající přesvědčení právnické obce, že právo je více než jen suma zákonů. Srov. se současnými přístupy uvedenými v práci KÜHN, Z. *Aplikace práva ve složitých případech*. Praha: Karolinum, 2002. MELZER, F. *Metodologie nalézání práva*. Praha: C. H. Beck, 2009. Dále též HLOUCH, L. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, K. *Právní interpretace – mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer, 2019.

24 HEYROVSKÝ, *op. cit.*, s. 14 a násl. Srov. TOMSA, B. *Nauka o právních vědách*. Praha: Všehrd, 1946. Ten nabízí sofistikované třídění právních věd podle předmětu a metody.

25 Viz WEINBERGER, O. – KUBEŠ, V. (eds.). *Brněnská škola právní teorie (normativní teorie)*. Praha: Karolinum, 2003. *Místo normativní teorie v soudobém právním myšlení*. Brno: Masarykova univerzita, 2003.

práva se nestal. Uváděl totiž jen do normativní teorie.[26] Navíc na normativismus následný vývoj mnoho nenavázal. Tradiční právní nauka měla brzy čelit novému pokusu o přehodnocení: tentokrát ze strany ideologie marxismu-leninismu.[27] Její velký návrat i s právní propedeutikou se mohl uskutečnit až po r. 1989.

Závěr

Právní propedeutika má za cíl seznámit studenty právnických fakult s klíčovými pojmy právní vědy, se základy právní metodologie a podat úvodní informace o organizaci právnického studia a o právnických profesích. Neměla být encyklopedickým zpracováním všech oborů právní vědy, ale měla zajistit studentům povšechný přehled o předmětu studia, o formách a průběhu výuky, jakož i o možnostech budoucího uplatnění v právnických profesích. Tento předmět sanoval nedostatek vědomostí a představ o právu, s nímž studenti přicházeli ze středních škol na právnické fakulty. Proto byl studijními předpisy podporován.[28] Protože však až do počátku 30. let 20. století chyběla studijní pomůcka, roli právní propedeutiky suplovaly úvodní pasáže učebnic římského práva a obecné části učebnic občanského práva. O takovou právně propedeutickou kapitolu se ve svém rozsáhlém kompendiu Dějiny a systém soukromého práva římského pokusil i L. Heyrovský. Jak s ní uspěl v dobovém kontextu a co z ní by obstálo i dnes? Odpovědět jsem se pokoušel výše. L. Heyrovský v pohledu na právo spojoval právnědogmatický přístup s expandujícím moderním přístupem právněsociologickým. Nezapřel v sobě také právního historika. Nebyl v tom osamocený. Řada jeho kolegů kombinovala tyto přístupy (např. Jan Jaromír Hanel nebo Emanuel Tilsch), někteří ale právněsociologický přístup odmítali (A. Randa). L. Heyrovský propojoval také právo s morálkou. Dovolával se mravní závaznosti práva. Jiní byli radikálnější, když právo chápali jako minimum morálky (J. Vančura). Pojmově a metodologicky navazoval L. Heyrovský na pandektistiku (tradiční právní nauku), stejně jako jeho současníci. Z této tradice vybočili jen stoupenci normativismu. Jejich terminologické odklony se však neujaly. Celkově lze hodnotit Heyrovského text pozitivně. Až na nepoužití makrokomparatistiky by obstál vůči pracím současníků a v mnoha ohledech by byl přijatelný i dnes, kdy je poznání práva dále a kdy se změnila právní realita jako taková.

---

26 WEYR, F. *Úvod do studia právnického (normativní theorie)*. Brno: Právník, 1946.

27 MARŠÁLEK, P. Právní vědci a/vs. komunistická moc v Československu v letech 1948–1989. In: SZAKÁCS, A. – HLINKA, T. (eds.). *Právnické profesie v paradigmách*. Univerzita Komenského v Bratislavě, 2020, s. 17–25. Viz https://www.flaw.uniba.sk/veda/konferencie-a-podujatia/bratislavske-pravnicke-forum/zborniky/.

28 Viz Studijní řád Právnické fakulty Karlovy university (nař. č. 204/1893 ř. z. ve znění nař. č. 510/1919 Sb.). O studiu na právnických fakultách a plánech na jeho reformu důkladně HOCHMANOVÁ, A. *Právo, vzdělávání a vize*. Praha: Vladimír Kvasnička, 2020.